

ИЗВЈЕШТАЈ РЕЦЕНЗЕНТА ЗА СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ

Кинески и енглески језик и књижевност (рецензија за део из области Синологије)

ДОБРЕ СТРАНЕ:

1. Наставни план и програм је јавно доступан и може се погледати на сајту Филозофског факултета (<http://ff.ues.rs.ba/index.php/s-udi-s-i-pr-gr-i/prvi-ci-lus/in-s-i-i-n-gl-s-i-zi-i-njiz-vn-s>).
2. Синолошки део студијског програма Кинески и енглески језик и књижевност може се поредити са најмање три програма у другим земљама (Универзитет у Београду, Свеучилиште у Загребу и Рур Универзитет Бохум). Објашњене су стручне сличности и разлике (странице 18 и 19, односно странице 24 и 25 Апликационог обрасца).
3. Наставни планови синолошког дела студијског програма Кинески и енглески језик и књижевност повремено се ревидирају ради унапређења наставе и постизања задатих циљева на основу самоевалуације, мишљења студената и кретања у привреди. Последња промена наставног плана извршена је 2016. године (Дозвола за рад број 07.050/612-192-13-2-1/15 од 28. 9. 2016. године), а прва генерација студената по иновiranом програму уписана је академске 2017/18. године (неке од промена образложене су у тачки Б.2.3.1 Апликационог обрасца). Кључна промена јесте увођење нових предмета из области писменог превођења с кинеског језика што је врло важно за оспособљавање студената преводилачким вештинама које ће им свакако помоћи на тржишту рада.
4. Обавезе студената су јасно бодоване у наставном плану и у складу са мерилима о ECTS бодовању. Обавезни предмети, у зависности од оптерећења, бодовани су са по 8, 7 или 4 ECTS бодова, а изборни предмети са по 3. Број стечених бодова на предметима одговара стварном оптерећењу студената. Број ECTS бодова који се стиче у оквиру предмета равномерно је распоређен на предиспитне и испитне активности и то је видљиво у Силабусу..
5. Наставни план за синолошки део студијског програма Кинески и енглески језик и књижевност нагласак ставља на стицање језичких знања и вештина. Од укупно 35 понуђених предмета из области синологије (односно 26 колико их студент заиста похађа с обзиром на то да се у сваком семестру нуде избори једног од два понуђена изборна предмета), чак 27 предмета (односно 21 колико их студент заиста похађа с обзиром на изборност изборних предмета) посвећено је језику, било у практичном смислу било у теоријском смислу. Толики број језичких предмета пружа добру основу за постизање постављеног циља да се студент

оспособи „да преводи са кинеског и на кинески језик“, што је у складу и са потребама тржишта рада с обзиром на то да је претпоставка да ће се већина дипломираних студената запошљавати као преводиоци у привреди. У том контексту, осим Савременог кинеског језика 1-8, као најважнијих предмета у овој групи, нарочито су корисни предмети као што су: Превођење кинеских текстова (обавезни), Превод стручних текстова са кинеског језика (технологија, право, економија, медицина)/Општи принципи превођења (изборни), Основе писања у кинеском језику/Облици писаних форми у кинеском језику који су први пут уведени у програм 2017. године (на четвртој години) и уверени смо да ће настава на тим предметима дати добре резултате у стицању језичких вештина неопходних за постављени циљ програма.

6. Образовни циљеви који произилазе из Силабуса у делу који се тиче синолошких предмета у највећем броју случајева су јасно дефинисани и доприносе стицању компетентности која је заснована на савременом образовању и прилагођени су студијском програму. Погрешке или нејасноће у дефинисању исхода учења у појединим предметима, као и одређене недостатке које смо уочили навешћемо у делу Слабе стране овог Извештаја.

7. Студентима првог циклуса студија студијског програма Кинески и енглески језик и књижевност у оквиру предмета Методика наставе кинеског језика обезбеђена је стручна пракса (према Силабусу, уз припремне вежбе, пракса обухвата три часа). У циљу одржавања праксе потписани су уговори са три основне школе (приложен документ Споразуми о пракси). Сматрамо да спровођење праксе на овом предмету представља одличну основу за стицање вештина потребних оним дипломираним студентима који се буду определили да се баве просветним радом. У том смислу, добра страна овог Силабуса је и то што се на Факултету као обавезни предмети слушају и Педагогија (у трећем семестру) и Психологија (у петом семестру).

8. На странама 29 и 30 Апликационог обрасца наводи се да се на студијском програму Кинеског и енглеског језика и књижевности у циљу осигурања квалитета наставе преко електронског оцењивања спровode анкете студената (и дипломираних) у којима се врши оцењивање предметних наставника, као и да се евентуални недостаци које су уочили студенти благовремено исправљају. То је документовано приложеним документом Анкетирање комисија који садржи Одлуку о именовању Комисије за спровођење студентског вредновања квалитета за зимски семестар 2017/2018, као и упућивањем на сајт http://anketa.unssa.rs.ba/saradnik/pdf_nastavnik_pojedinačno.inc.php са резултатима анкете за 2016/17. годину. **С обзиром на то што је овај студијски програм већ унео више измена у свој програм, између осталог, и на основу мишљења студената (наведено на страни 21 Апликационог обрасца), дајемо позитивно мишљење по овом питању иако не можемо дати дубљу анализу јер наведени сајт не може да се отвори, а у документацији није приложена та анкета.**

9. Студијски програм Кинески и енглески језик и књижевност остварује међународну сарадњу. Факултет има тесну сарадњу са Ханбаном, Кинеском националном канцеларијом за учење кинеског језика као страног, који обезбеђује два кинеска лектора који држе наставу на све четири године студија. Факултет има потписане споразуме о сарадњи са универзитетима у Шангају, Шандунгу, Пекингу, Харбину и Џеђијангу (приложено у документу Међународни споразуми). Мобилност студената је активна с обзиром на то да редовно користе стипендије кинеских партнера (дат је податак да је од оснивања тог студијског програма 2011. године до академске 2017/2018. на стипендирани једносеместрални или двосеместрални студијски боравак у Кину отишло 58 студената). Студенти често учествују и у летњим камповима у Кини и редовно учествују на такмичењу „Кинески мост“ које организују Ханбан и Филозофски факултет.

10. У односу на ранију акредитацију, од априла 2017. године на синолошким предметима повећан је број сарадника у настави ангажовањем два нова асистента, дипломца Филозофског факултета, што сматрамо изузетно позитивним. На тај начин ојачана је кадровска структура домаћег наставног особља на синолошким предметима која се сада састоји од једног доцента (истовремено и шеф Катедре), два асистента и два кинеска лектора (у звању професора).

11. Факултет прати напредовање студената током студија, стопу успешности (пролазност и просек оцена) и напуштање студија на овом програму што је документовано у приложеној Анализи студентске службе.

СЛАБЕ СТРАНЕ:

1. Од 27 предмета (односно 21 колико их студент заиста похађа с обзиром на изборност изборних предмета) који су посвећени кинеском језику, само 5 (односно 3 колико их студент заиста похађа с обзиром на изборност изборних предмета) теоријског или делимично теоријског су карактера (предмет Увод у кинеско писмо, који би могао теоријски да се конципира, овде нисмо убројали јер је он, судећи према Силабусу, оријентисан на савладавање правила писања карактера). Стога, констатација на 8. страни Апликационог обрасца да „у сваком семестру постоји и барем један стручни лингвистички предмет који обрађује битну лингвистичку дисциплину (Морфологија, Морфосинтакса, Семантика, Увод у студије језика, **Граматика 1 и 2**, итд.)“ тачна је само уколико се посматра овај студијски програм у целини (и кинески и енглески језик), али не важи за област кинеског језика. Сви наведени предмети, осим Граматике кинеског језика (наведени предмети Граматика 1 и 2, према иновираним Силабусу, више не постоје, већ само овај један једносеместрални предмет) тичу се енглеског језика (Морфологија **енглеског језика** итд.). Од три лингвистичка предмета за област кинеског језика један је Класични кинески језици/Историјски преглед кинеског језика (изборни), други Ченгју идиоми у кинеском језику: значење и употреба/Хећоуи изреке у кинеском језику (изборни) из области лексикологије и само се Граматика кинеског језика (у 7. семестру) бави искључиво лингвистичким темама савременог кинеског језика. Сматрамо да се на тај начин, када је реч о

кинеском језику, тешко може постићи наведени циљ „овладавање теоријско-методолошким основама лингвистике као науке“ (наведено на 19. страни Апликационог обрасца), што ће уједно бити додатна потешкоћа студентима који буду уписивали други циклус студија у области лингвистике кинеског језика.

2. Сматрамо да је садржај предмета **Кинески језик: слушање са разумијевањем** неприлагођен, то јест сувише тежак за студенте у другом семестру студија, јер после само једног семестра учења кинеског језика они нису кадри да слушају и разумеју дебате из области политике, медицине, науке итд, како је наведено у садржају предмета у Силабусу. Штавише, увођење јединица у вези са јужним и северним дијалектима на овом нивоу студија такође је велико оптерећење за студенте.

3. Сматрамо да је назив предмета **Класични кинески језици** научно неутемељен јер је реч о једном класичном кинеском језику који, додуше, има своје развојне фазе, тако да би назив предмета требало да буде Класичан кинески језик. Као пандан, не кажемо „латински језици“ него „латински језик“, иако и тај језик има своју развојну фазу од старолатинског до средњовековног латинског. Уосталом, у исходу учења за овај предмет наведено је да се „на овом предмету студенти упознају са основама **класичног кинеског језика**“, дакле у једнини.

4. У Апликационом обрасцу на странама 19 и 20 као други циљ студијског програма **Кинески и енглески језик и књижевности**) истакнуто је „овладавање теоријско-методолошким апаратом проучавања књижевности, њено „спољашње“ тумачење пјесничких, драмских и прозних књижевних дјела, жанровских, поетичких и стилских трансформација, успостављање њиховог мјеста унутар кинеске и енглеске као и њихов компаративни однос према књижевним дјелима свјетске баштине“. Сматрамо да се тај циљ са практично само 2 изборна, једносеместрална предмета из области кинеске књижевности (у Силабусу су дата 4 предмета, али се они изборношћу искључују) не може постићи. У том контексту, студенти ће имати тешкоће у савладавању градива у другом и трећем циклусу уколико се буду оријентисали ка дубљем проучавању кинеске књижевности. Сем тога, студенти би требало да имају темељнији увид у кинеску књижевност и због тога што је добро познавање кинеске књижевности један од важних предуслова за квалитетно књижевно превођење у будућности, за чим би требало да постоји потреба на тржишту рада.

5. Када је реч о изборним предметима **Историјски преглед класичне кинеске књижевности, односно Историјски преглед кинеске књижевности 1** (у трећем семестру) који су вертикално повезани са изборним предметима **Историјски преглед модерне и савремене кинеске књижевности, односно Историјски преглед савремене кинеске књижевности 2** (у седмом семестру), уочавамо следеће слабости: **а)** назив Историјски преглед савремене кинеске књижевности 2 није адекватан јер у Силабусу не постоји предмет Историјски преглед савремене кинеске књижевности 1. **б)** С обзиром на то што су предмети из кинеске

књижевности у седмом семестру, према Силабусу, условљени предметима из те области који се слушају у трећем семестру (мада није јасно на који начин: да ли су условљени са оба предмета или само с једним одговарајућим који је вертикално повезан са претходним, или може с било којим предметом те области из трећег семестра), може се, чини нам се, десити да студент у трећем семестру изабере предмет Историјски преглед класичне кинеске књижевности у ком се изучава искључиво класична књижевност, а у седмом семестру Историјски преглед савремене кинеске књижевности 2. У том случају, студент ће остати „ускраћен“ за садржај који се тиче модерне кинеске књижевности, а који се у трећем семестру изучава само на предмету Историјски преглед кинеске књижевности 1, и то само на једном часу. С обзиром на то да је реч о периоду у ком је увођењем радикалних реформи на пољу књижевности направљен коренит раскид са класичном књижевношћу и који је изнедрио, према многим критичарима, најзначајнијег кинеског писца 20. века, Лу Сјуна, сегмент модерне кинеске књижевности свакако заслужује више од једног часа. Тај период је важан и због тога што постоје важне књижевноисторијске паралеле са појединим сегментима савремене кинеске књижевности. И иначе, уколико се модерна и савремена кинеска књижевност не изучавају на појединачним предметима, модерна књижевност се због горенаведених реформи, као и због њених иманентних одлика никада не везује за класичну, већ иде увек уз савремену (现当代文学). **ц)** Судећи по садржају датом у Силабусу, наставне јединице у предмету Историјски преглед класичне кинеске књижевности неуобичајено, штуро и несистематично су распоређене и не може се дати конкретна оцена предмета. Јединице су од 2. до 7. часа подељене према књижевним жанровима (притом нису обухваћени сви жанрови), а од 8. до 12. часа извршена је периодизација књижевности према династијама (притом је изостављен период пре династије Хан), што ће нужно довести до преклапања садржаја, то јест исте јединице из првог дела ће се појавити и у другом). **д)** Садржај за предмет Историјски преглед савремене кинеске књижевности 2 је штур и неодређен, па не можемо дати коначну оцену предмета.

6. Методика наставе кинеског језика – у Силабусу је дат нетачан исход предмета. „Овладавање методологијама писања различитих типова текстова и завршног рада, и њиховим композиционо-структурним карактеристикама“ не одговара ни називу предмета ни приложеном садржају по наставним јединицама. Реч је теоријским и практичним аспектима усвајања страног језика, о начинима и методама који се користе у настави и слично.

7. Семинар: избор текстова на модерном кинеском језику: кинеска савременост - у Силабусу је дат нетачан исход предмета. „На овом предмету студенти се упознају са основама кинеске књижевности, њеним садржајем и жанровима који су се појавили у кинеској књижевности“ не може бити исход предмета чији се садржај тиче географије, економије, религије и сличног у Кини.

8. Семинар: избор текстова на модерном кинеском језику: теме из кинеске културе - у Силабусу је дат нетачан исход предмета. „На овом предмету студенти се упознају са основама

кинеске књижевности, њеним садржајем и жанровима који су се појавили у кинеској књижевности“ не може бити исход предмета чији се садржај тиче архитектуре, начина исхране, обичаја, традиционалне кинеске медицине и сличног (само наставне јединице под бројем два и осам се тичу књижевности).

9. Превођење кинеских текстова - у Силабусу је дат нетачан исход предмета. Циљ на овом предмету, судећи по његовом називу и садржају у Силабусу, требало би да буде упознавање са преводилачким стратегијама, а не „са основама граматике кинеског језика, те прегледом граматичких термина на кинеском језику, као и анализом кинеске реченице“.

10. Облици писаних форми у кинеском језику - у Силабусу је дат нетачан исход предмета. Циљ на овом предмету, судећи по његовом називу и садржају у Силабусу, требало би да буде упознавање са врстама писаних форми и овладавање начинима на који се оне пишу, а не „упознавање са основама граматике кинеског језика, те прегледом граматичких термина на кинеском језику, као и анализом кинеске реченице“.

11. Савремени кинески језик 2 има неадекватан садржај, то јест дат је истоветан садржај као за предмет Савремени кинески језик 1.

12. Неадекватна литература:

Савремени кинески језик 2 – није јасно зашто је на овом предмету у литературу стављен уџбеник из говорног кинеског језика (初级汉语口语, 北京大学出版社, 2004), када се на предметима Савремени кинески језик 1 и Савремени кинески језик 3-8 прати одлична и систематична серија уџбеника 刘询: 新实用汉语课本, 北京语言大学. Сматрамо да је у настави језика врло важан континуитет у коришћењу једне серије уџбеника.

Историјски преглед класичне кинеске књижевности - дате су три антологије класичне кинеске књижевности на енглеском језику и две књиге које се тичу класичног кинеског језика. Сматрамо да у литератури треба да се наведе **теоријска литература** из области класичне кинеске књижевности (осим опсежне литературе на кинеском и енглеском језику, постоји и литература на српском језику).

Историјски преглед кинеске књижевности 1 – једина понуђена библиографска јединица је *An Outline History of China* аутора Баи Шоуџиа која представља преглед кинеске историје, а не класичне кинеске књижевности. Одговарајућа **теоријска литература** постоји на кинеском, енглеском и на српском језику.

Историјски преглед модерне и савремене кинеске књижевности – Део који се тиче Кине у *The Treasury of Asian Literature* обухвата класичну, а не модерну и савремену кинеску књижевност. Наведено је пет Мо Јенових романа, али се у садржају не наводи да се тај писац проучава и у коликој мери. Одговарајућа **теоријска литература** постоји на кинеском, енглеском и на српском језику.

13. Када је реч о оптерећењу наставног особља, не можемо дати прецизну оцену с обзиром на то да су у документима Покривеност – зима – Кинески и Покривеност – лето – Кинески дати нетачни подаци (претпостављамо да су подаци дати за период пре иновираних програма за школску 2017/2018. годину пошто се наводе предмети којих у приложеном Силабусу нема – на пример Основи кинеске филозофије, Граматика кинеског језика 2 и тако даље, а не наводе се нови предмети из области превођења, на пример, које по природи предмета треба да држе домаћи наставници и сарадници). Истовремено, у Силабусу, осим имена наставника нису уписана и имена сарадника, па се ни на основу тог документа не може стећи ближи увид у оптерећеност наставног особља. Имајући пак у виду укупан број часова (предавања и вежби према Силабусу) који обухватају синолошки предмети у првом циклусу (око 120 у школској години), као и то да наставници држе наставу и на предметима у другом циклусу, сматрамо да је оптерећење наставника и сарадника и даље велико и да ће због тога њихово научно усавршавање и напредовање у академском смислу бити знатно успорено и отежано.

14. На страни 40 Апликационог обрасца наводи се да још није остварена мобилност наставног кадра, али да је „таква врста усавршавања више него добродошла“. Разлог тренутног непостојања мобилности наставника и асистената није наведен, али можемо претпоставити да је то због тога што је студијски програм Кинески и енглески језик и књижевности основан тек пре седам година, те је још у повојној фази развоја, као и зато што је наставни кадар на синолошким предметима преоптерећен.

15. На страни 27 Апликационог обрасца наводи се да на студијском програму Кинески и енглески језик и књижевност још није остварена сарадња са привредним организацијама у циљу прилагођавања наставних планова и програма. Разлог није наведен, али можемо претпоставити да је то због тога што је тај студијски програм основан тек пре седам година, те је још у повојној фази развоја.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Имајући у виду да је студијски програм Кинески и енглески језик и књижевност још у повојној фази развоја (основан тек 2011. године), понуђени иновирани програм, када је реч о предметима из области Синологија, релативно је добар и већим делом дипломирани студенти стичу квалификације у складу са његовим циљевима. Наше препоруке за унапређење су следеће:

1. **(Уз Слабе стране бр. 1)** Да би студент заиста овладао „теоријско-методолошким основама лингвистике као науке“ у области кинеског језика смањити број предмета који су фокусирани на стицање језичких знања и вештина, а повећати број теоријских предмета из области лингвистике кинеског језика (у овој фази увести бар предмет Кинеска граматика 2).

- 2. (Уз Слабе стране бр. 2)** Прилагодити садржај предмета Кинески језик: слушање са разумијевањем тако да буде адекватан стеченом знању на нивоу другог семестра учења кинеског језика или пребацити предмет на вишу годину.
- 3. (Уз Слабе стране бр. 3)** Преименовати назив предмета Класични кинески језици у Класичан кинески језик.
- 4. (Уз Слабе стране бр. 4)** Повећати број предмета из области кинеске књижевности да би студент могао овладати теоријско-методолошким апаратом проучавања кинеске књижевности.
- 5. (Уз Слабе стране бр. 5): а)** Назив предмета Историјски преглед савремене кинеске књижевности 2 преименовати у Историјски преглед кинеске књижевности 2. **б)** На предмету Историјски преглед кинеске књижевности 1 бавити се искључиво класичном кинеском књижевношћу (без три часа који се тичу модерне и савремене књижевности), а на преименованом предмету Историјски преглед кинеске књижевности 2 сразмерно се бавити модерном и савременом књижевношћу. **ц)** Кориговати садржај предмета Историјски преглед класичне кинеске књижевности тако што ће се подела по наставним јединицама урадити према књижевним жанровима (неким књижевним жанровима може се посветити и више часова) и књижевним покретима. Из садржаја предмета Историјски преглед кинеске књижевности 1 избацити часове који се тичу модерне и савремене књижевности, оставити поделу према династичким раздобљима и одговарајућим периодима посветити већи број часова. **д)** Понудити конкретнији садржај за предмет преименованог предмета Историјски преглед кинеске књижевности 2.
- 6. (Уз Слабе стране од 6. до 10. стране)** Исправити исход предмета за наведене предмете.
- 7. (Уз Слабе стране бр. 11)** Исправити садржај за предмет **Савремени кинески језик 2**.
- 8. (Уз Слабе стране бр. 12)** Понудити адекватну литературу за наведене предмете.
- 9. (Уз Слабе стране бр. 13)** Сматрамо да Факултет треба што је могуће пре да обезбеди већи број домаћег наставно-научног кадра за ужестручне предмете из области Синологија како би постојећи наставни кадар могао да се лакше научно усавршаваа и напредује у академском смислу.
- 10. (Уз Слабе стране бр. 14)** С обзиром на то да Факултет има разрађене механизме мобилности наставног кадра и одговарајуће уговоре с кинеским образовним институцијама наставницима и сарадницима синолошких предмета треба створити могућност тог вида усавршавања и омогућити им да сарађују на пројектима са страним партнерима.

11. (Уз Слабе стране бр. 15) Остварити сарадњу са привредним организацијама у циљу прилагођавања наставних планова и програма.